

תקצירים בעברית

מתקני שאיבה עתיקים והמוכני של בית המקדש

יהושע סקארף

בספרות חז"ל מתואר כלי הקרוי "מוכני". כלי יקר זה, שנתרם למקדש על ידי בן קטין, היה עשוי עץ והתחבר לכיור. נכתב עליו שקולו נשמע עד יריחו. קיימים שני הסברים מסורתיים לפשר המוכני, אך שניהם אינם מסבירים את כל המאפיינים הללו. לחלופין, מחקר של הטכנולוגיה העתיקה מעלה כי המוכני היה כנראה מכשיר רדיאלי להעלאת מים. השערה זו תומכת בהנחה כי במקדש לא התנגדו לאימוץ טכנולוגיות חדשות, ויש לכך השלכות על עיצוב המקדש בעתיד.

מטרולוגיה תלמודית ז': גבולי השבת

יוסף יצחק אייזלר

בעיית גבולי השבת – בעיה מרכזית בחברה היהודית – נדונה בתלמוד הבבלי במסכת שבת ובתלמוד הירושלמי במסכת ברכות. הרעות הנוגדות של אבוי ורבא כבר רומזות על הוויכוחים בין ר' תם ומתנגדיו.

במאמר נבדקות דעותיהם של גדולי בעלי סמכות, ובמיוחד שיטתו של הרא"ם, רבי אליעזר ממץ, תלמידו של ר' תם, בנוגע לגבולי השבת. הבנת שיטתו של ר' תם מתבססת על הבנת שיטתם של תלמידיו ובעלי הסמכות של זמנם. כאשר בוחנים את הבנת שיטתו של ר' תם לאורך ההיסטוריה, נוכחים לדעת שהבנת שיטתו התפתחה עם הזמן. אט אט הגיע הדבר עד כדי כך שההבדל בינה ובין השיטה הנגדית, הקרויה היום שיטת הגאונים, כמעט נעלם.

במאמר נדחים השיטה החדשה שמכחישה הפרש כלשהוא בין שתי השיטות וגם הטיעון שגדולי בעלי הסמכות הקודמים נקטו אותה דעה.

לרובם של הרבנים של הדורות הקודמים לא הייתה ידיעה נכונה בדבר השתנות האורך של "בין השמשות" במשך השנה. הלוח הראשון שנבנה על בסיס מדעי יצא לאור בשנת 1756 על ידי התוכן ר' רפאל הלוי. אבל בסוף המאה התשע-עשרה עוד יצאו לאור לוחות זמני שבת שנבנו על בסיס לא נכון.